

nebytový priestor č. ■ a spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach, spoluvlastnícky podiel na pozemku parcely registra „■“ č. ■ a stavbu so súpisným č. ■, ktoré boli presne špecifikované v citovanom uznesení, a to do právoplatného rozhodnutia v konaní o určenie neúčinnosti darovacej zmluvy vedenom pod sp. zn. 17 C 72/2022. Návrh na nariadenie neodkladného opatrenia podala sťažovateľka (žalobkyňa), ktorá v žalobe opísala, že predmetné nehnuteľnosti, vo vzťahu ku ktorým bolo nariadené neodkladné opatrenie súdom prvej inštancie, boli predmetom dedičského konania po poručiteľovi ■, pričom ich vlastníčkou sa stala ■ (ďalej aj „dlžníčka“). Uznesením okresného súdu č. k. 30 D 305/2018 z 13. marca 2019 bolo dedičstvo po poručiteľovi vyporiadané tak, že dedičom nehnuteľností patriacich do dedičstva sa stala dlžníčka, pričom táto bola zaviazaná zaplatiť ■ sumu 96 925 eur a ■ sumu 96 925 eur. Dlžníčka ukrátila ■ a ■ na pohľadávkach v stanovených sumách tým, že všetky nehnuteľnosti darovala svojmu synovi – žalovanému. Dlžníčka sa stala nemajetnou a nemá ako uhradiť svoje záväzky voči svojim veriteľom.

3. Okresný súd v uznesení o nariadení neodkladného opatrenia zastával názor, že sťažovateľka osvedčila existenciu právneho vzťahu medzi ňou a žalovaným, a to zmluvou o postúpení pohľadávky z 12. septembra 2022, na podklade ktorej ■ ako postupca postúpil za odplatu pohľadávku špecifikovanú v prílohe k tejto zmluve na sťažovateľku ako postupníka, pričom išlo o pohľadávku na zaplatenie sumy 96 925 eur vyplývajúcu z dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva a z náhrady škody v trestnom konaní, keďže na základe rozsudku okresného súdu č. k. 29 T 10/2021 z 28. júla 2022 bolo rozhodnuté o vine dlžníčky zo zločinu poškodzovania veriteľa, ktorého sa mala dopustiť tým, že nedodržala dohodu, na ktorú sa zaviazala v dedičskom konaní, a znemožnila uspokojenie pohľadávok svojich veriteľov. Okresný súd považoval za osvedčené, že ■ oznámil dlžníčke, že predmetné pohľadávky boli postúpené sťažovateľke, ktorej je dlžníčka povinná plniť.

4. Okresný súd zastával názor, že existuje dôvodná obava, že žalovaný sa bude snažiť predmetné nehnuteľnosti scudziť, aby tak znemožnil uspokojenie veriteľa. Vychádzal zo skutočnosti, že žalovaný o záväzku ■ svojim veriteľom vedel ako účastník dedičského konania a aj napriek tomu po jeho skončení podpísal darovaciu zmluvu, na základe ktorej mu bolo vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam zapísané do katastra nehnuteľností. Existuje tak potreba bezodkladnej úpravy pomerov medzi stranami spočívajúca v tom, že uložením povinnosti nenakladať s vlastníckymi právami k nehnuteľnostiam sa zabráni prípadným dispozíciám žalovaného, a to až do skončenia konania, v ktorom sa rozhodne o predmete konania.

5. Okresný súd zdôraznil, že cieľom neodkladného opatrenia je zamedziť takým úkonom žalovaného, v dôsledku ktorých by prípadný úspech sťažovateľky vo veci samej nemal zmysel, pretože scudzením vlastníckeho podielu v prípade úspechu sťažovateľky v konaní o určenie neúčinnosti darovacej zmluvy by prípadná exekúcia jej pohľadávky mohla byť ohrozená. Skutočnosťami, ktoré osvedčujú, že by exekúcia mohla byť zmarená, je predovšetkým konanie daryne a žalovaného ako obdarovaného, ktorí napriek vedomosti záväzku daryne z dedičského konania, podpísali darovaciu zmluvu, na základe ktorej nadobudol žalovaný vlastnícke právo k nehnuteľnému majetku, čím sa tak daryňa stala nemajetnou a neschopnou uspokojiť pohľadávku veriteľov. Súd mal osvedčenú naliehavosť pre úpravu právnych pomerov sporových strán na účely

zabezpečenia budúceho výkonu súdneho rozhodnutia v prospech sťažovateľky, a preto jej návrhu vyhovel.

6. O odvolaní rozhodol krajský súd napadnutým uznesením, ktorým uznesenie súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanému zakázal scudziť, založiť alebo zaťažiť vecným bremenom alebo vecným predkupným právom nehnuteľnosti, a to byt č. ■ a spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a nebytový priestor č. ■ a spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach a spoluvlastnícke podiely na pozemku parcely registra „■“ č. ■ presne špecifikované v napadnutom uznesení, a to až do doby, keď odpadnú dôvody, pre ktoré bolo neodkladné opatrenie nariadené.

7. Nestotožnil sa s potrebou nariadenia neodkladného opatrenia vo vzťahu k všetkým prevádzaným nehnuteľnostiam, keďže aj neodkladné opatrenie musí spĺňať atribúty proporcionality k nárokom uplatňovaným v spore. Akcentoval lukratívnosť predmetných nehnuteľností, z ktorých sa niektoré nachádzajú v centre ■. Zdôraznil, že na účely dedičského konania bola stanovená suma predmetných nehnuteľností vo výške 581 550 eur, išlo však o ceny určené so súhlasom účastníkov dedičského konania, ktoré prebehlo v roku 2019, ktorých ohodnotenie sa zo strany účastníkov odlišovalo v závislosti od argumentačnej vhodnosti. Vo vzťahu k pohľadávke, ktorej uspokojenia sa sťažovateľka domáha, pri reflektovaní na tvrdenie, že rovnakého spôsobu uspokojenia sa domáha aj druhá veriteľka, je podľa krajského súdu postačujúce obmedzenie nakladania s predmetnými nehnuteľnosťami iba v rozsahu, ako to vyplýva z výrokovej časti napadnutého uznesenia. K argumentácii sťažovateľky v kontexte možného navýšenia existujúcich pohľadávok až do sumy 300 000 eur a zníženia hodnoty nehnuteľností v rámci ich predaja v exekučnom konaní odvolací súd dospel k záveru, že pri posúdení rozsahu zabezpečenia je potrebné vychádzať z reálnej hodnoty vecí potrebných na uspokojenie pohľadávky, a nie z domnelých (za určitých okolností až nereálnych) možností budúceho navýšenia pohľadávky. Súčasne konštatoval, že znížením rozsahu neodkladného opatrenia je zároveň daná žalovanému možnosť na to, aby preukázal svoje tvrdenie o svojej vôli uspokojiť veriteľov z majetku, ktorý je v jeho vlastníctve, a to úverom získaným na úhradu dlhov jeho matky – dlžníčky.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že ďalej uvádzané nedostatky napadnutého rozhodnutia dosahujú ústavnoprávnu dimenziu, keďže pri interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení právnych predpisov došlo k svojvôli a extrémnemu rozporu s princípom spravodlivosti.

9. Podľa jej názoru je záver krajského súdu o zmenšení rozsahu neodkladného opatrenia arbitrárny a nemajúci oporu v súdnom spise. Z bodu 13 napadnutého uznesenia sťažovateľka vyvodzuje, že krajský súd určil hodnotu nehnuteľností, na ktoré zúžil neodkladné opatrenie, približne na sumu 97 000 eur. Nie je zrejmé, ako dospel k hodnote týchto nehnuteľností, keďže hodnota nebola žiadnym spôsobom určená.

10. Akcentuje, že pre určenie ceny je rozhodujúci stav nehnuteľností, pričom nehnuteľnosti nemuseli byť v dobrom stave, keďže podľa vyjadrenia žalovaného tento nemal získať úver a možno predpokladať, že stav týchto nehnuteľností – najmä počas obdobia poznačeného pandemiou ochorenia COVID-19 mohol značne upadať.

11. Podľa sťažovateľky sa krajský súd nevysporiadal s námietkou, že veriteľke [REDAKOVANÉ] nebude nič brániť, aby si uspokojila ukrátenú pohľadávku práve z nehnuteľností, na ktoré bude prípadne zúžené neodkladné opatrenie. Ak by sa pohľadávka [REDAKOVANÉ] uspokojila v rámci exekúcie práve z nehnuteľností, na ktoré bude zúžené neodkladné opatrenie, potom sťažovateľke takto nariadené neodkladné opatrenie nezabezpečí namietanú hrozbu.

12. S prihliadnutím na rýchlosť súdneho konania v merite veci nemožno predpokladať právoplatné skončenie konania o žalobe o odporovateľnosti do dvoch rokov, čo navýši celkovú sumu o úrok z omeškania. Celková suma tak bude predstavovať sumu 242 312,50 eur, ku ktorej je potrebné pripočítať aj odmenu exekútorovi v sume 58 155 eur.

13. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľka uzatvára, že napadnuté uznesenie krajského súdu nesie známky arbitrárnosti, extrémnej nespravodlivosti a neodôvodnenosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

15. V úvode tejto časti rozhodnutia ústavný súd konštatuje, že v konkrétnych okolnostiach veci je daná jeho právomoc ústavnú sťažnosť, ktorou sa napáda rozhodnutie odvolacieho súdu vydané vo veci nariadenia neodkladného opatrenia, prejednať a o nej rozhodnúť. Ústavný súd pritom vychádza z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, v súlade s ktorou je, berúc do úvahy § 420 Civilného sporového poriadku, procesná prípustnosť dovolania daná proti takému uzneseniu odvolacieho súdu o nariadení neodkladného opatrenia, ktoré konzumuje vec samu [uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Obdo 76/2016 z 5. januára 2017]. V konkrétnych okolnostiach veci bol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia podaný v rámci prebiehajúceho konania o určenie neúčinnosti darovacej zmluvy, preto o takýto prípad nejde. Vo veci nejde ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, keďže neodkladné opatrenie bolo nariadené na podklade vecného prejednanja návrhu a vec nebola skončená z procesných dôvodov (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 8 Cdo 23/2019 z 13. februára 2019). Právomoc ústavného súdu je preto daná.

16. V ďalšej časti tohto rozhodnutia sa ústavný súd vyjadrí k aplikovateľnosti záruk obsiahnutých v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý je touto ústavnou sťažnosťou napadnutý. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (k tomu pozri napr. rozhodnutia ESLP citované vo veciach sp. zn. IV. ÚS 213/2020 a IV. ÚS 165/2020)] nie každým neodkladným opatrením sa rozhoduje o právach a záväzkoch občianskej povahy. Aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru je pritom závislá od splnenia určitých podmienok. Po prvé, právo, ktoré je predmetom hlavného konania i konania o nariadení neodkladného opatrenia musí byť právom občianskym

v autonómnom význame tohto pojmu. Po druhé, nevyhnutné je skúmať povahu neodkladného opatrenia, jeho cieľ, účel a dopad na predmetné právo. Vo všetkých prípadoch, keď možno považovať za preukázané, že neodkladným opatrením bolo fakticky rozhodnuté o občianskom práve alebo záväzku bez ohľadu na dĺžku jeho trvania, je čl. 6 dohovoru použiteľný (rozsudok veľkého senátu z 15. 10. 2009 vo veci Micallef proti Malte, sťažnosť č. 17056/06, § 84 – § 85).

17. V prejednávanej veci nariadené neodkladné opatrenie zasahuje do postavenia žalovaného v rozsahu, ktorým sa obmedzuje jeho možnosť nakladať s označenými nehnuteľnosťami, ktoré sú v jeho vlastníctve. Ide nepochybne o oblasť upravenú normami súkromného práva. Okrem toho predmetom meritórneho rozhodovania je typické občianske právo určenia neúčinnosti darovacej zmluvy uplatňované medzi subjektmi súkromného práva. Ide preto nepochybne o oblasť spadajúcu pod výraz práva a záväzky občianskej povahy.

18. Pokiaľ ide o druhú podmienku, ústavný súd konštatuje, že aj táto je splnená. V tomto smere ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje vecnú previazanosť predmetu hlavného konania, ktorým je vyslovenie neúčinnosti darovacej zmluvy, a konania vo veci nariadeného neodkladného opatrenia. Neodkladné opatrenie tu plní predovšetkým funkciu zabezpečenia budúceho uspokojenia nárokov sťažovateľky uplatňovaných na podklade meritórneho hlavného konania. Je preto na mieste uplatniť názor, podľa ktorého sa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konkrétnych okolnostiach veci v konaní o neodkladnom opatrení aplikuje.

19. Ústavný súd považuje za potrebné, berúc do úvahy povahu a charakter rozhodnutia, ktoré je ústavnou sťažnosťou napádané, zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) pristupuje k preskúmvaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením, veľmi zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov, ktorými nariaďujú neodkladné opatrenia, a to nielen preto, lebo nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, lebo ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09).

20. Ústavný súd meritórne posudzuje neodkladné opatrenia zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení neodkladného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu. Ústavný súd podotýka, že nespúšťa zo zreteľa rozdielnosť bývalej právnej úpravy predbežných opatrení a súčasnej právnej úpravy neodkladných opatrení, najmä oslabenie dočasnosti a provizórnosti neodkladného opatrenia, keďže jeho vydanie nemusí obligatórne nadväzovať na konanie vo veci samej (IV. ÚS 282/2018). V konkrétnych okolnostiach veci však o takýto prípad oslabenia dočasnosti a provizórnosti neodkladného opatrenia s prihliadnutím na okolnosti už uvádzané v bode 15 tohto uznesenia nejde.

21. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou napáda rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bol zúžený rozsah neodkladného opatrenia, pričom rozhodnutie považuje za arbitrárne a neodôvodnené.

22. Ústavný súd pri posudzovaní relevantnej námietky sťažovateľky zohľadnil osobitú povahu inštitútu neodkladného opatrenia a tomu zodpovedajúci zjednodušený a zrýchlený procesný postup a rozhodovanie všeobecných súdov. Zobral pritom do úvahy aj skutočnosť, že úlohou všeobecného súdu pri rozhodovaní o neodkladnom opatrení je zistiť na základe dostupných dôkazných prostriedkov najvýznamnejšie relevantné skutočnosti, a to bez potreby dodržania formalizovaného postupu štandardného procesného dokazovania, a na podklade osvedčených skutočností následne vo veci rozhodnúť. S poukazom na relevantné časti odôvodnenia napadnutého uznesenia ústavný súd zastáva názor, že argumentácia krajského súdu zodpovedá príslušným ustanoveniam Civilného sporového poriadku týkajúcim sa predpokladov vydania neodkladného opatrenia a zároveň ústavne udržateľným spôsobom reaguje na potrebu dodržania zásady proporcionality medzi obmedzením, ku ktorému dochádza nariadením neodkladného opatrenia, a právom, ktorému sa neodkladným opatrením poskytuje predbežná ochrana.

23. Nariadenie neodkladného opatrenia musí vychádzať z opísania rozhodujúcich skutočností hodnoverne osvedčujúcich dôvodnosť a trvanie nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana. Všeobecný súd teda zisťuje iba najvýznamnejšie skutočnosti dôležité pre rozhodnutie vo veci návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 M Cdo 5/2012 z 28. novembra 2012).

24. Všetky pre nariadenie neodkladného opatrenia rozhodujúce skutočnosti zisťuje všeobecný súd z návrhu a jeho príloh. V prípade nariadenia neodkladného opatrenia prvoinštančným súdom dokonca bez procesnej účasti protistrany. Z uvedeného prirodzene vyplýva potreba, aby samotný návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, resp. dôvody v ňom uvedené boli objektívne presvedčivé a argumentačne dostatočné, čo kladie zvýšené nároky na samotného navrhovateľa. Uvedené platí rovnako aj pre odvolacie konanie, navyše s akcentom prezentácie dostatočnej a relevantnej argumentácie k prípadným námietkam protistrany, keďže v rámci odvolacieho konania je už ingerencia protistrany prirodzená.

25. Z napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že k tvrdeniu žalovaného o nepomerne vyššej hodnote nehnuteľností zaťažených neodkladným opatrením v pomere k právu, ktorému sa mala poskytnúť ochrana, sťažovateľka výslovne uviedla, že táto skutočnosť ani nie je podstatná (bod 6 napadnutého uznesenia krajského súdu). Poukázala v tomto smere iba na existenciu ďalšej pohľadávky veriteľky, ako aj možnosť navýšenia svojej pohľadávky v prípadnom exekučnom konaní. Sťažovateľka teda v rámci odvolacieho konania ani neuviedla argumentáciu, ktorou by tak, ako to robí v ústavnej sťažnosti (bod 10 tohto uznesenia), namietala stav, a tým aj hodnotu predmetných nehnuteľností, a dokonca túto skutočnosť nepovažovala pre rozhodnutie za podstatnú. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti pritom stabilne judikuje, že nepripúšťa námietky, ktoré sťažovateľ uplatňuje po prvýkrát až v konaní pred ním samým (napr. nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 382/2013). Okrem tejto zásadnej skutočnosti nie je bez významu ani to, že samotný všeobecný charakter v súčasnosti už nepochybne klišéovitej argumentácie (pandémia ochorenia COVID-19), ktorou sa sťažovateľka snaží domnelý úpadok stavu predmetných nehnuteľností, a tým aj ich hodnoty odôvodniť, spôsobuje, že uvedená argumentácia nie je spôsobilá tvrdenie sťažovateľky v tomto smere bez uvedenia ďalších

konkrétnych okolností osvedčiť. Argumentácia obsiahnutá v podstatnom v bode 10 tohto uznesenia preto nemôže obstať.

26. Sťažovateľka síce v rámci odvolacieho konania predostrela úvahy *pro futuro* týkajúce sa možného navýšenia pohľadávky v prípadnom exekučnom konaní, ako aj prípadného uspokojenia druhého veriteľa, na tieto však krajský súd reflektoval, akcentujúc hypotetickosť až nereálnosť domnienok prezentovaných sťažovateľkou, spôsobom, ktorý nemožno hodnotiť ako taký, ktorým by došlo k neprimeranému zásahu do práv sťažovateľky.

27. Odvolací súd sa podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal a vyhodnotil, či sťažovateľkou požadované obmedzenie nie je vo výraznom nepomere k právu, ktorému sa má poskytnúť predbežná ochrana. Strana, proti ktorej neodkladné opatrenie smeruje, totiž nesmie byť obmedzená nad rozsah, ktorý je primeraný vo vzťahu k ohrozeniu subjektívneho práva sťažovateľky ako navrhovateľky nariadenia neodkladného opatrenia. Dôvody, na základe ktorých krajský súd rozhodol o zmene rozsahu neodkladného opatrenia, nemožno považovať za také, ktoré by neboli v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné a predstavovali by porušenie zásady proporcionality.

28. S poukazom na všetky už uvedené skutočnosti možno konštatovať, že odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu je ústavne udržateľné, nevykazuje znaky svojvôle a neodporuje aplikovanej právnej úprave spôsobom, ktorý by mohol mať za následok namietané porušenie sťažovateľkou označených práv podľa ústavy a dohovoru.

29. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť smerujúcu proti napadnutému uzneseniu krajského súdu odmietol ako zjavne neopodstatnenú v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

30. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uplatnenými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. júna 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu